

Στάθης Καλύβας *

«Δεν μας χρωστάει κανείς τίποτα μόνο και μόνο επειδή είμαστε Έλληνες»

Η ελληνικότητα είναι αίσθημα ή συνείδηση;

Είναι ένα σύνολο συνειδητά επιλεγμένων αλλά και υποσυνείδητα φιλτραρισμένων προσωπικών βιωμάτων, πεποιθήσεων, παραστάσεων, μνημών, ακόμα και αισθήσεων. Υπάρχουν τόσες ελληνικότητες όσες και Έλληνες, και ο κοινός παρονομαστής τους, η συλλογική ελληνικότητα, αλλάζει συνεχώς περιεχόμενο και σχήμα.

Τι πιο μικρό ελληνικό αγάπησα;

Το συμιακό γαριδάκι.

Η υπέροχη εκδοχή του Έλληνα.

Οι νέοι άνθρωποι που δημιουργούν με επιτυχία στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον χάρη στις ικανότητες και τη σκληρή δουλειά τους - κυρίως επιστήμονες, αλλά όχι μόνο. Οι ηλικιωμένοι άνθρωποι της ελληνικής επαρχίας με την κατασταλαγμένη σοφία τους, καρπό δύσκολων εμπειριών και ενός πολιτισμού που χάνεται. Και, ιδίως, όσοι επιμένουν να κάνουν τη δουλειά τους στη σημερινή Ελλάδα με αγάπη ή απλά με τιμιότητα και ευσυνειδησία, παρά τα τεράστια καθημερινά εμπόδια, την παντελή έλλειψη αναγνώρισης και τον περιρρέοντα κυνισμό. Είναι περισσότεροι απ' ό,τι νομίζουμε και αν η χώρα εξακολουθεί να λειτουργεί, αυτό οφείλεται σ' αυτούς.

Αυτό που με χαλάει.

Η απίστευτη γενίκευση της διαφθοράς στη χώρα μας. Και η κυριαρχία, εν είδει «τοτεμικής» σκέψης, μιας απλουστευτικής και πρωτόγονης αριστερόστροφης ιδεολογίας που ντύνει ό,τι πιο οπισθοδρομικό με τον μανδύα της «προοδευτικότητας» για να συντηρήσει το σημερινό τέλμα, μέσα στο οποίο ανθεί η διαφθορά.

Προσόν ή μειονέκτημα να είσαι Έλληνας σήμερα;

Τίποτα από τα δύο. Το ζητούμενο είναι η ταυτότητα να λειτουργεί ως αφετηρία δημιουργίας, όχι ως σύνθημα ή άλλοθι. Δεν μας χρωστάει κανείς τίποτα μόνο και μόνο επειδή είμαστε Έλληνες.

Παράγει πολιτισμό ο Έλληνας της νέας εποχής ή μένει κολλημένος σε μια ρητορική ελληνικότητα;

Ας το δούμε αισιόδοξα. Υπάρχουν αρκετοί θύλακοι πολιτισμού: η μουσική, το θέατρο και η λογοτεχνία - αλλά και πιο ασυνήθιστοι χώροι δημιουργίας, όπως η γαστρονομία στα χέρια του Ελληνοαμερικανού μάστορα Μιχάλη Ψιλάκη που μετουσιώνει, στη Νέα Υόρκη, την ελληνικότητα σε όσφρηση και γεύση.

Με ποια ταυτότητα οι Έλληνες περιέρχονται στον σύγχρονο κόσμο;

Μια Αμερικανίδα φίλη μου έλεγε πως στην Ελλάδα όλα είναι δύσκολα, όμως στο βάθος των πραγμάτων υπάρχει μια μεγάλη ευκολία. Αντίθετα, στην Αμερική όλα γίνονται με ευκολία στην επιφάνεια, αλλά δυσκολεύουν πολύ όσο πιο βαθιά πηγαίνει κανείς. Αυτή η «βαθιά ευκολία» που μας διακρίνει είναι ένα σημαντικό, και ίσως παραγνωρισμένο, στοιχείο της σύγχρονης ταυτότητάς μας.

Το ελληνικό μου «γιατί» κι ένα «πρέπει» που πέταξα.

Με θλίβει ιδιαίτερα (και λόγω επαγγέλματος) η τρομακτική παρακμή του εκπαιδευτικού συστήματος στη χώρα μας, σε όλες του τις βαθμίδες, αλλά με αποκορύφωση την ανώτατη παιδεία. Μου φαίνεται απίστευτο το γεγονός πως αδυνατούμε να αντιληφθούμε πως στο χώρο της εκπαίδευσης οι επιπτώσεις των άστοχων επιλογών και της διακίνησης της σημερινής κατάντιας είναι καταστροφικές. Δεν υπάρχει ασφαλέστερος δείκτης υποθήκευσης του μέλλοντος και υπανάπτυ-

ξης για μια χώρα από την υποβάθμιση της παιδείας της.

Ο Έλληνας ποιητής μου.

Ο Μιχάλης Γκανάς που κατορθώνει να περιγράψει τη σύγχρονη ελληνικότητα με μια χαρακτηριστική λεκτική οικονομία και ομορφιά. Η αδιαπραγμάτευτη ελληνική αλήθεια μου. Ένα από τα πιο διαδεδομένα στερεότυπα είναι η απαξίωση της Αθήνας ως απαισίας τσιμεντούπολης, αποτέλεσμα άναρχης ανάπτυξης. Ας μου επιτραπεί μια διαφορετική άποψη, που προέρχεται από την εμπειρία μιας μακρόχρονης παραμονής σε πολλές πόλεις του εξωτερικού. Κατά παράδοξο τρόπο, η άναρχη ανάπτυξη παρήγαγε μία πόλη που δεν είναι, απαραίτητα, όσο απάνθρωπη θέλουμε να πιστεύουμε. Σήμερα είναι γενικά αποδεκτό πως η «ορθή» πολεοδομική λογική των προηγούμενων δεκαετιών με έμφραση στα ψηλά κτήρια, στους τεράστιους ανοιχτούς χώρους, στα πράσινα προάστια, στην αραιή δόμηση και στην αυστηρή διαίρεση χρήσεων παρήγαγε τεράστια οικολογική επιβάρυνση και απρόσωπες πόλεις όπου κανείς πια δεν περπατάει στους δρόμους. Από την άποψη αυτή, η Αθήνα είναι παραδόξως τυχερή που απέφυγε το πείραμα της «σχεδιασμένης ανάπτυξης». Παρά τις καταστροφές και τα πραγματικά της προβλήματα παραμένει, ιδίως στο κέντρο, μια ιδιαίτερα ζωντανή και ελκυστική πόλη. Με τις κατάλληλες παρεμβάσεις θα μπορούσε να γίνει πραγματικά καταπληκτική.

Η Οδός των Ελλήνων στον παγκόσμιο χάρτη - ορίστε την.

Ο κοσμοπολιτισμός και η εξωστρέφεια. Η ελληνικότητα πάντα έβρισκε την πληρέστερη έκφρασή της μέσα σε ένα περιβάλλον ανοιχτό σε ρεύματα και ιδέες - αντίθετα από τον επαρχιωτισμό και τη σικελοσκοπία που ενίοτε επιβάλλονται.

* Ο κ. Στάθης Καλύβας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο πανεπιστήμιο Yale.